

บทบรรณาธิการ

“วิจัยในสังคม สังคมในวิจัย” เป็นการเปิดประเด็นและชี้ชวนให้สังคมมองเห็นเนื้อหาในและคุณูปการสำคัญของการ “วิจัย” ประโยชน์ของการวิจัยที่ค้นสร้าง “ความรู้” อันเป็นวิถีทางของการวิจัยแบบบริสุทธิ์ (Basic Research) ก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนบทบาทของการวิจัยในการรับใช้สังคม ในขณะที่ความชัดเจนที่มากกว่านั้นไปอีกก็เกิดจากการวิจัยประยุกต์ ประเภทวิจัยและพัฒนา (Research and Development -R&D) ที่เน้นการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาให้กับสังคม ซึ่งเรียกได้ว่าการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสรรค์ให้ทุกชีวิตดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปราศจากความขัดข้องด้วยเหตุแห่ง “ความไม่รู้”

“วิจัยในสังคม สังคมในวิจัย” บทความทุกบทในวารสารฉบับนี้พัฒนาขึ้นจากข้อมูลการทำวิจัย แต่ละบทไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงแค่ต้องการเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเท่านั้น หากแต่จะเชิญชวนให้สังคมมองเห็นทางออกของปัญหาด้วยมุมมองแบบใหม่ เพื่อแสวงหาแนวทางรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน โจทย์วิจัยจากหลายบทความชวนให้มองเห็นพลังของสังคมในการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลผ่านวิถีชีวิตพื้นฐานในแบบฉบับของคนธรรมดาสามัญที่เป็นทางเลือกและทางรอดให้กับสังคมได้ท่ามกลางยุคสมัยที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมอย่างหนัก ในขณะที่โจทย์วิจัยอีกส่วนหนึ่งก็ชวนให้สังคมเฝ้าระวังต่อ

ความเสี่ยงทางสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ หากผู้คนในสังคมยังคงนิ่งเฉยเป็นทงไม่รู้ร้อน โดยเฉพาะเมื่อเพิ่งมองไปที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยง แรงงานนอกระบบ สถานการณ์ด้านสารเสพติด และการทำหายต่อกรปรับตัวของสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ภายใต้แผนนโยบาย “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” และ “สถานการณ์สมองไหล” นอกจากนี้แล้วยังมีโจทย์วิจัยอีกมิติหนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้สังคมได้เข้าใจและมองเห็นในแบบที่ไม่ใช่มองเห็นด้วยตาเนื้อเท่านั้น

“วิจัยในสังคม สังคมในวิจัย” ได้ชี้ทางออกของปัญหาจากโจทย์วิจัยดังกล่าว เป็นทางออกที่อยู่บนพื้นฐานของกระบวนการวิจัย ปัญหาบางประเภทต้องการทางออกแบบที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน ในขณะที่ปัญหาบางประเภทยังต้องการการขยับเคลื่อนอีกหลายระดับจึงจะขยับออกจากสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ได้ ดังนั้น “วิจัยในสังคม สังคมในวิจัย” จึงพยายามที่จะเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมในแบบที่ไม่นำไปสู่การสร้างปัญหาใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิมหรือสร้างปัญหาซ้อนปัญหา จนกลายเป็นวังวนของปัญหาที่ยากเกินจะเยียวยา

การนำเสนอในครั้งนี้ได้รวบรวมบทความจากวารสารสองฉบับในปี 2551 มาไว้ด้วยกัน เพื่อความต่อเนื่องที่ขาดหายไปในช่วงที่ผ่านมา โดยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย